

14 kwietnia 2020

Restrukturyzacja a udaremnianie zaspokojenia wierzycieli i niwelowanie dokumentacji działalności gospodarczej

W dobie panującej pandemii COVID-19 wielu przedsiębiorców może zostać narażonych na utratę płynności finansowej. Widmo niewypłacalności stanowi zagrożenie nie tylko dla samego przedsiębiorcy, lecz także dla jego wierzycieli. Przedsiębiorca podejmujący działania nakierowane na ochronę swoich interesów, musi mieć na uwadze słuszne interesy swoich wierzycieli. Chcemy zwrócić Państwa uwagę na niektóre uregulowania związane z przekroczeniem granic ochrony tych interesów przez dłużników.

Przedsiębiorca znajdujący się w trudnej sytuacji ekonomicznej, w wyniku której stał się niewypłacalny lub zagrożony jest niewypłacalnością, może podejmować działania w celu uniknięcia ogłoszenia jego upadłości.

Postępowania restrukturyzacyjne mają zapobiegać konieczności ogłoszenia upadłości prowadzącej do likwidacji przedsiębiorstwa, a przy tym mają pogodzić potrzebę uzdrowienia dłużnika z interesami wierzycieli.

Ustawodawca, zgodnie z regulacjami ustawy z dnia 15 maja 2015 r. - Prawo restrukturyzacyjne (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 243 z późn. zm.) wyposażył dłużnika w szerokie instrumentarium w postaci **czterech postępowań restrukturyzacyjnych** (postępowanie o zatwierdzenie układu, przyspieszone postępowanie układowe, postępowanie układowe i postępowanie sanacyjne). Pozwala ono na budowanie elastycznej strategii naprawy sytuacji finansowej przedsiębiorstwa, aczkolwiek stosowanie tak rozbudowanej regulacji prawnej stawia nowe wyzwania przed zainteresowanymi.

Przepisy Kodeksu karnego przyznają wierzycielom ochronę na wypadek, gdy dłużnik udaremnia lub uszczupla zaspokojenie swojego wierzyciela przez to, że usuwa, ukrywa, zbywa, darowuje, niszczy, rzeczywiście lub pozornie obciąża albo uszkadza składniki swojego majątku zajęte lub zagrożone zajęciem, bądź usuwa znaki zajęcia. Za takie działania ustawodawca przewidział karę pozbawienia wolności do lat 3. Jeśli zaś celem takiego działania dłużnika jest udaremnienie wykonania orzeczenia sądowego lub innego organu państwowego, działanie takie podlega zgodnie z art. 300 § 2 Kodeksu karnego karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do 5 lat.

Z treści tego przepisu wynika, że pociągnięcie do odpowiedzialności na jego podstawie, możliwe jest wyłącznie:

- w czasie, gdy dłużnikowi grozi niewypłacalność lub upadłość ("w razie grożącej mu niewypłacalności lub upadłości") - zatem nie odpowiada na podstawie przepisów, o którym mowa, ani dłużnik, który szczupli zaspokojenie swojego wierzyciela lub spłaca tylko niektórych z nich, **nim jeszcze grozić mu będzie upadłość lub niewypłacalność, ani też dłużnik, który uczyni to, już będąc niewypłacalnym lub upadłym**
- w świetle znamion wskazanych czynów musi istnieć stan grożącej dłużnikowi niewypłacalności lub upadłości, czyli stan poprzedzający samą niewypłacalność lub upadłość
- Czynność sprawcza polega na **uszczuplaniu lub udaremnianiu zaspokojenia wierzycieli**. Udaremnienie oznacza całkowite wyłączenie możliwości zaspokojenia, uszczuplenie zaś – zmniejszenie należności
- Czyn ten może być popełniony przez usuwanie, ukrywanie, zbywanie, darowanie, niszczenie, rzeczywiste lub pozorne obciążanie albo uszkodzanie składników własnego majątku
- Udaremnione lub uszczuplone roszczenie winno mieć charakter pieniężny.

Szczególnie więc istotna jest duża ostrożność w odniesieniu do wszelkich działań dłużnika dokonywanych w obliczu chociażby zagrożenia zajęciem składników jego majątku.

Kodeks karny obejmuje swoją ochroną także interes uczestników obrotu gospodarczego w uzyskaniu rzetelnej informacji odnoszącej się do stanu spraw innych uczestników tego obrotu. Dokumentowanie zdarzeń gospodarczych ma szczególne znaczenie dla zabezpieczenia określonych roszczeń majątkowych oraz stanowi dowód wiarygodności majątkowej podmiotów uczestniczących w obrocie gospodarczym.

Zgodnie z art. 303 Kodeksu karnego: Kto wyrządza szkodę majątkową osobie fizycznej, prawnej albo jednostce organizacyjnej niemającej osobowości prawnej, przez nieprowadzenie dokumentacji działalności gospodarczej albo prowadzenie jej w sposób nierzetelny lub niezgodny z prawdą, w szczególności niszcząc, usuwając, ukrywając, przerabiając lub podrabiając dokumenty dotyczące tej działalności, podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.

Do popełnienia tego przestępstwa konieczne jest wystąpienie dwóch warunków:

- nieprowadzenie dokumentacji albo prowadzenie jej nierzetelnie lub nieprawdziwie. Dokumentacją działalności gospodarczej są wszystkie dokumenty dotyczące tej działalności. Istotne będzie także rozróżnienie pomiędzy „**nieprawdziwą dokumentacją**”, którą jest dokumentacja potwierdzająca nieprawdę, a „**nierzetelną dokumentacją**” rozumianą, jako dokumentacja prowadzona w sposób, który utrudnia lub uniemożliwia odtworzenie na jej podstawie rzeczywistego stanu interesów danego podmiotu. Przepis wylicza przykładowo: niszczenie, usuwanie, ukrywanie, przerabianie i podrabianie dokumentów dotyczących tej działalności (dla realizacji znamion przestępstwa wystarczające jest podjęcie choć jednej czynności z wymienionych w wyliczeniu przykładowym, o ile na zasadzie związku przyczynowego spowodowała ona szkodę majątkową i można ją zakwalifikować do zespołu czynności określanych jako prowadzenie dokumentacji)
- wystąpienia skutku w postaci wyrządzenie szkody majątkowej.

Szkoda majątkowa ma wystąpić przez:

- zaniechanie prowadzenia dokumentacji działalności gospodarczej
- prowadzenie dokumentacji działalności gospodarczej w sposób nierzetelny
- prowadzenie dokumentacji działalności gospodarczej w sposób niezgodny z prawdą.

Co istotne, omawiany przepis nie ma zastosowania, gdy dokumentacja prowadzona była dobrowolnie, a osoba ją prowadząca miała wyłączne prawo rozporządzania tą dokumentacją – zaniechanie prowadzenia dokumentacji musi stanowić naruszenie obowiązku nałożonego na sprawcę, źródłem obowiązku może być wyraźny przepis ustawy (np. ustawy o zobowiązaniach podatkowych lub ustawy o rachunkowości), orzeczenie sądu lub innego organu, a także umowa.

Zaniechanie prowadzenia tej dokumentacji lub nierzetelne jej prowadzenie może prowadzić do trudności w realizowaniu tych roszczeń lub zakłócać proces podejmowania odpowiadających rzeczywistemu stanowi rzeczy decyzji majątkowych. Istotne z punktu widzenia wierzyciela będzie więc uzyskanie pełnej oraz wiarygodnej informacji zgodnie z prowadzoną przez dłużnika dokumentacją działalności gospodarczej.

Autor

Sylwia Grzebyk
Adwokat

E: s.grzebyk@axelo.pl

AXELO Ostrowski Domagalski i Wspólnicy sp. k.

Karowa Office, Al. Tadeusza Rejtana 20 (III p.)
35-315 Rzeszów, Polska
www.axelo.pl

T: +48 17 230 65 80
F: +48 17 230 65 85
E: axelo@axelo.pl

KRS: 0000535885 Sąd Rejonowy w Rzeszowie
NIP: 813-369-94-40
Regon: 360354288